

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Joh. Jonstoni Thaumatographia Naturalis

Jonston, Jan

Amstelodami, 1661

Caput IV

urn:nbn:de:bsz:31-97032

menix parte quæ Cappadociæ confinis efferebatur. Contra difpnciam ju vare affertit Galenus, ita ut quos non iuuet, intereant. Bibitur ex vino confiftentia tenui modice diluto, fi aut plane febri careat, aut leuiter ea tentetur; fi gnauiter, aqueo. Hodie habetur *Bolus Toccarienfis* in Hungaria, qui iultar butyri contra catharrum valet, ita ut Armeniæ præferatur *Crato in Epist. Silefiaca* Strigentiſ Lemniæ etiam præfertur. *Sennertus Scient. Natur. l. 5. c. 1.* Inventor eius *Iohanne Montanus Sileſius*, qui ſcriptum de illa edidit; Conuerſum eſſe aurum, Dei providæque naturæ ordinatione, in præminentem præparatum Medicinam tranſmutatumque, peculiariter aduerſus venena utilem, non minus quam Medicamenta, quæ magnis ſumptibus ex auro Vngarico conficiuntur.

CAPUT IV. DE SALE.

Sal vel fit, vel gignitur. Fit è falſis fontibus, quorum aqua diu excocta tandem in ſalem vertitur. Gignitur varie. Siccatur in lacu Tarentino æſtivis Solibus, totumque ſtagnum in ſalem abit, modicum alioquin, altitudine genua non excedens. In Bactris duo lacus vaſti, alter ad Scythas verſus, alter ad Arios ſale æſtuant. Sed & ſumma fluminum denſantur in ſalem, amne reliquo veluti ſub gelu fluente, ut apud Caſpias portas, quæ falis flumina appellantur. Sed & in deſertis Podoliæ lacus eſt, cujus aqua ſereno ſole in ſolidum ſal concreſcit, tantæ craſſitie ut iumenta & homines ſuſtineat, & in plura fruſta diſſectum, avehatur. *Thuan. l. 56.* Apud Bactros amnis Ochus & Oxus ex appoſitis montibus deferunt falis armenta. Sunt & montes nativi falis, ut Indis Oxomenus, in quo lapicidarum modo cæditur renaſcens, ma, uſque Regum ex eo veſtigal, quam ex auro & margariticis. Non procul Aſtracano duo ſunt ingentes, tanta falis copia, ut quamvis ſingulis diebus viginti millia fruſta illius lignibus vel

turtis

rutris decuterent; tamen ne minima quidem pars detracta esse videretur. imò quo plus auferitur, eo in majori quantitate accrescit. *Petrus Petrejus in descriptione Russia.* Idem de monte quodam salifero in Hispania Tarraconensi *Iohannes Gerundius* affirmat. Et *Marinus Siculus l. 1. de reb. Hispan.* sunt montes nativi salis in Hispania apud Ribagorciam, in quibus lapidinarum modo sal ferro excinditur, arborum modo repullulat. Effoditur & è terra humore densato in Cappadocia. Ibi quidem cæditur lapidum specularium modo. Invenit & juxta Pelusium *Ptolemæus* Rex cum castra faceret. Quo exemplo postea inter Ægyptum, & Arabiam, cæptus est sub arenis inveniri: qualiter & per Africæ sitientia, usque ad Ammonis oraculum. Is quidem crescens cum Lunæ noctibus. *Plin.* Ad mare tenuis quidam gignitur. Cum enim fervet æstus spumas agit, easque ad littora appellit & scopulos. Hæ autem abscissæ & in illis depositæ atque exsiccata, nonnullis in locis in salem convertuntur. *Dioscor.* Lacustris in Sicilia tanti est splendoris, ut quod tradit *Plinius*, recipiat imaginem. *Colomeus* gustum commovet ovi tosti sapore. Qui in Cypro ex certa terra in monte Olympo extrahitur formam & colorem sanguinis concreti habet. Ruber ex Alepo: sanguineus ex Barbaria: Croceus ex Hispania versus Majoricam venit, naturamque Halonitri & Aluminis obtinet. *Vnzer t. 17. de Sale* Compactus in igne crepitat & exilit: at resolutus non item, ut nec ille, qui in lacubus ardore Solis exsiccatus gignitur. Agrigeninum in aqua exillire refert *Plinius*. Torrefactus nihil aut minimum de amplitudine sua perdit: & humefactus perdit. Attamen salis acervi, qui ab Afis juxta Vicam constructuntur, tam alti ut collium habeant speciem, Solis calotibus adeo obdurescunt, ut imbribus non liquecant, ferro difficulter cædantur. Observatum verò eos qui ad febres putridas dispositi sunt, cibis liberius sale conditis, ab illis præservari. *Matth. de febr. pestil.* Agros etiam illius conspersa feraces redditos animadvertimus: obesse verò mulieres. moderato illius in condimentis

usu, fecundæ fiunt. Abstergit enim uliginem, matticemque plus satis udam exsiccat, ut semen cohaereat. Viris quoque Lumbos incitat, & movet tentiginem. *Lemnius de Occultis l. 2. cap. 36.* Hinc Ægyptii sale non usi. Fecunditati auxiliari, murium in navibus copia, & continentes mulierum salinarium pruritus argumento esse possunt. Nutriti & cum cæteris in substantiam verti sentit *Libavius Tom. 3. singul. l. 5.* Cum videamus ex nullo non corpore salem extrahi. Generatio pretiosissimarum in mari perlarum & corallii ex intimis saxis emergentis in brachia & ramos, veluti arboris divaricati, sali adscribitur. *Quercetan. de Mediaprise. Phil. 2.* Ad hæc ad os Epilepticorum admotus eos excitat. In Lipothymia cum ex resolutione spirituum, tum ex eorundem oppressione, si labia eo fricentur, presentissimum remedium est. Ore detentus vel deglutitus, ne in ventriculo ascendant Lumbrici, prohibet. Denique sitis & famis Antidotum esse, Caroli V. in obsidione Tunetana exercitus testatus est. Periisset, nisi unusquisque unum aut alterum granum linguæ supposuisset. *Bicker. in prafat. lib. de sanit. const.*

CAPUT V. DE ALUMINE ET NITRO.

Aluminis concreti variæ sunt figuræ. Scissum glebo-
si flos, vel asserum instar compressum est, vel sin-
gularum canotum capillorum instar effloruit. Rotun-
dum bullarum modo intumescit, vel foraminum fis-
tulis, spongiæ quandam gerit speciem. Liquidum
quiddam sua sponte expirat, quod ita ignem olet, ut
lapides, quando eorum attritu idem elicitur. Cum in
carbones ardentis positum, vel ollæ inclusum succen-
sis torretur ignibus, in bullas tumet, & aliquid de sua
deperdit substantia. *Plin. l. 31. cap. 10.* Flavum est il-
lud & instar butyri molle, quod in foro Vulcanio
propè Neapolim foditur. *Matthiolus refert se illud vi-*
disse.